

نەرىك فرۆم 1900—1980

بەرەو بە مەروئىيە كەردنى تەكنۆلۇجىيا *

زوقان قرقوت

وەرگىپرانى ئەغەربىيەو / محمد حسين

نەرىك فرۆم سائى 1900 ئەخىزانىكى جۈلەكەي نەرسۇدۇكس ئەشارى فرانكسۇرتى ئەئمانى ئەدايك بوو ، ئەزانكۆي فرانكسۇرت وھایدنلېرغ ئەھەر سى رشتەي كۆمەئناسى و دەرونزانى و فەئسەفەدا خويندوئىيەتى و پەلەي دكتوراي ئەفەئسەفەدا بەدەست ھىناو ، تىزى دكۆتراكەي بەم ناوئىشانە بوو Jewish law : A contribution to the sociology of jewish diaspora ((ياساى جۈلەكە : بەئشارىيەك ئەكۆمەئناسى پەرتەوازەي جۈلەكە)) . ھەرۈھا ئەزانستى شىكردنەوئى دەرونئىدا ئەمىونخ و بەرلېن و ولاتە يەكگرتوئەكانى ئەمىريكا بەئشېوئىيەكى زۆر چىرو پىرى پراگماتى راھىنراو ، سەرەراي پراكتىكى شىكردنەوئى دەرونى فرۆم بەوانە بېئزى ئەكۆمەئنىك زانكۆي بەناوبانگى ئەمىريكىدا كارى كەردە . ئەسائى 1980 ئەسويسرا كۆچى دوايى كەرد .

نوسىنەكانى فرۆم بەھەوئىكى گىرنگ دانەنرېن ئەبوئارى لىكۆئىنەوئى رەوشتى مەوۇقدا ، ئەبەر رۇشناي ئەو گونجاندنەي كەئەئىوان ھەردوو مېتۇدى فرۆمىدېزىم كەتەركىزى كەردۆتە سەر لىكۆئىنەوئى تاكە كەس و بونىادە دەرونئىيەكەي ، ماركسىزىم كەوا بەپەلەي يەكەم تەركىزى كەردۆتە سەر بېئدراوئە ئابورىيەكان . ئەوتارىكەددا بەناونىشانى the application of psychoanalysis to sociology of religious studies فرۆم وئى ئەبىئى تىكە ئكەردنى ھەر يەك ئەمىتۇدەكانى دەرون زانى و كۆمەئناسى وئابورى بېكەوئە دەكرىت رېگاي تىگەئىشتى ناوئەرۈكە مەئەوئىيەكان ((دەورن)) و ناوئەرۈكە مادىيەكانى (ئابورى) بېشكەوئىتى مەوۇقاىيەتېمان نىشان دات . وئەئەھوئىدا بوئارشتى مېتۇدىكى تازە فرۆم چارەسەرئىيەكانى مەسەئەي بېكەتەي غەرىزى و پەيئوئەندى بە رەوشتى مەوۇقەوئە ئەفرۆئىد وەرگرت ، ئەئىركارگەرىيەكى ئاشكراي مېتۇدى ماركسىزىمدا بېئى و ابو بېكەتە ناوئەكى و غەرىزىيەكانى تاكە كەس ھۆكارە بېكەئىنەركانى رەوشت نىيە ، بەئكو دەورو بەرەكەي و كارى گەرى ئىنگەكەي ئەم ھۆكارانە بېك دىئىت .

گىرنگىزىن كىتابەكانى فرۆم ئەمانەن (ترسان ئەنازادى 1941 ، مەوۇقە بوخودى خۇي 1947 ، كۆمەئگاي تەندروست 1955 ، ھونەرى خۇشەوئىستى 1956 ، دئى مەوۇقە 1964 ، شۇرشى ھىوا كەدواھەمىن كىتابىيەتى 1968 .

فرۆم : چەند ھەئبئاردەيەك ئەشۇرشى ھىوا .

بەرەو بە مەروئىيە كەردنى تەكنۆلۇجىيا :

دورپان :-

دوچار تارماييهك هه يه . تارماييهك كه جگه له ژماره يه كى كه ممان كهس هه ستي پيناكات ، نهم تارماييه به خيراى تى نه په رپست ، نهم وهه كونه كى كومونيزم و فاشيزم نيه ، به نكو تارماييه كى نوپيه . كومه لگايه كمان هه يه خاوهنى هه مو توانايه كه و ملكه چى به ره مه پنان و بهر خورپه له بهر زترن پلهى دا و بهر يگخه رى ته كنولنجيش ناراسته نه كريت ، مروقه نهم سياقه كومه لايه تيه دا خهريكه نه كورپت بودولابليك له ناو ناميريكى كه و ره دا . نهم مروقه تير نه كريت و ريز نه كريت به باشى به لام له گه ل نهمه شدا هه ر نيگه تيشه { سلبيه } ، له روى هه لچونه وه هيچ زيندويه تيه كى تيا نيه ، وه به سه ركه و تنى نهم كومه لگا تازه يه تاگه رايى و ژيانى تاييه تى له ناو نه چن . بواره گشتيه كان قابليگير ده كرين به رامبه رشتى ترو به پيى گونجاندنى سايكولوجى ده زگاكاني تر ، به پينه و په رپو جورپكى ترى نه زمونى خودى و ناوه كى مه يسهر ده كريت ، هه روهك نه وهى " زيننيوبرزينسكى وتى : له كومه لگاي ته كنولنجياى نه لكترونيدا { التقالكترونى } (1)) مروقه ناروزى ناميزانبونى هه يه له گه ل مه لايى هاولاتى بيگانده دا و به ناسانى له ژيركار يگه رى كه سايه تيه كى به هيرو سه رنج رايكيشدايه كه زيره كانه ده سه كه وته كانى ته كنولنجياى په يوه ندى كردن به كار دينيت بوچاوديري كردنى عه قلى خه لك و ده ست كارى كردنى هه لچونه ده رونه كانيان . جورج نوريل و نالدوس هاسكلى له سالى 1984 پيشبيني باشترين ده ركه وته كانى نهم كومه لگا تازه يان كردبو .

وادياره نه مرپو نه وهى له هه مو شت زياتر توشى دل و او كيمان نه كات له ده ست دانى چاوديري به بسپته مه تاييه تيه كه مان . نيمه ته نها برپارى ريگخه ره ته كنولنجيه كانمان جييه به جى نه كه ين ، وه كو بونه وه ريكي مروپى هيچ نامانجيكى ترمان نه ماوه جگه له هه ونى به ره مه پنانى زياترو بهر خورى زياتر . تواناى خواستمان بوشته كان زورلا و زتره له توانانى ره تكدنه وه مان بوپى . به له بهر چاو كرتنى نه وهى نيمه له به رده مه هه رده شى چه كى كو كوژداين ، يان نه و نضليجي و كو جيه مان كه وا دوريمان له بهر ياره بهر پرسياريه كانه وه ناكارا و نيگه تيشى كردين .

نهمه چون رويدا ؟ چون سبه ينى نه و مروقه شى كه وا له نونكه شى سروشته يه ده بيته زيندانى داهينانه كانى خو ، چون وا خو توشى ويران بون كردوته وه ؟

مروقه له گه رانيدا به دواى حه قيقه تى زانستيدا نه وه نده مه عريفه ي به ره هم هيناهه كه بتوانيت بوزا لبون به سه ر سروشتدا به كارى بينيت . نهم روهه گه ليك سه ركه و تنى مه زنى به ده ست هينا ، به لام به پيدا گيرى له سه ر ته كنولنجيا و بهر خورى مادى نهم مروقه به ريه ك كه و تنى له گه ل خودى خو و له گه ل ژيانيش له ده ستدا . مادام بايه خ به هيچ نادات جگه له ته كنولنجيا و بهر خورى مادى ، هه مو شتيكى له ده ست دا ، نه ك هه ر برپا ناينى و به هه مروپيه كان به نكو تواناى هه ست كردن وه لچونه قوله كانيشى له ده ستدا ، وهك - دلشادى وخم ناكى - كه هه ر له سه ره تاوه هاورپى سروشتى مروقه بون . وه نه و ناميره ي كه مروقه خو دروستى كرد نيستا پروگرامى تاييه تى واى بو به ره هم هينراوه نه و نيستا رو شنبيري مروقه ديارى نه كات .

ديارترين نه و مه ترسيانه ي نيستا له سيسته مه كه ماندا هه يه ، نه وه يه كه نابورى گرى دراوه به به ره مه پنانى چه كه وه ، نه مه ش به پرهنسيپى نه و په رى بهر خورى " بى ره چاو كردنى كو و نه و به رى كه بو به رگرى پيوسته " . سيسته مى نابورى نه مرپو له سه ر بناغه ي به ره هم هينانى نه و مادانه نه روات بهر پوه كه وا هه رده شى كا و ل كردنى جيهان مان لى نه كات . نه و كانانه ي كه تاكه كه سى خنكاندوه و دو جاريش كورپويه تى بو بهر خورپكى نيگه تيش ، نه مه ش به دروست كردنى سيسته ميكي بيروكراتى كه وا كه ده سته وه ستانين به رامبه رى .

نايا توشى ته نگانده يكى ترسناك بوين و هيچ چاره سه ريكي نيه ؟ نايا پيوسته نه خوشيه ك به ره هم به پنان بونه وه ي نابوريه كى ته ندروستمان هه بيت ، نايا نيمه ناتوانين سامانه ماديه كه مان و داهينان و سيسته مه ته كنولنجيه كه مان بومه به ستي مروپى به كار به پنان ؟ نايا پيوسته نيمه تاكى شونكه وته و نيگه تيش بين بونه وه ي سيسته مه به هيژه كانمان به چاكى رى بكهن .

وه لامى نهم پرسيارانه ليكتر جياوازن ، له نيوان نه وانده ي كه دان نه نيپن به و گوران به راديكاله ي به هيژ بون و گه وه ربه ونى نامير له ژيانى مروقه دا دروستى كردوه نه و نوسه رانه نه بينينه وه كه پييان وا به دروستبونى كومه لگايه كى نوپى مه سه له يه كى حه تميه و بى هه ده يشه

ھەر لە ئىستانو گەتوگۆي خەسلەتە چاودەروان كراوھەكانى بگەين . ئەوان كە بەتەواوى لايەنگرى دروستبۆنى ئەم كۆمەنگا نوپىنە ، ھەندىك ترسىشيان ھەيە دەربارەي پىگەو چارەنوسى مەروڤ ئەنيو ئەم ئاراستەيەدا . "زىبىنۆبىر زىنسكى" كە كاهىنيكە و ئەو لايىشەو "جاك ايلول" مان ھەيە كە ئەكتىبى "تەكنۆلۆجىياو سەرھەپۆي سەردەم" دا ئەئىت . ئەو كۆمەنگا نوپىيەي خەرىكە ئىي نزيك ئەبىنەو و چاودەپۆي وپرانكارىيەكانى ئەكەين بەھۆي نامرۆي بونە ترسناكەكەيەو ئە پىشى ئەو تارمايىيەوھەي ، بەكورتى پىي وايە كۆمەنگاى مەروڤايەتى وەك پىويست نامادە باشى سەرکەوتن نيە ، بەلام بپروايەكى واي ھەيە بەوھى كەدوچار مەروڤايەتى ئەتوانىت زال بىتە سەر كىشەو مەينەتەكانىدا ، ھەر بۆيە بەھىواي ئەوھەي پىگري بگريت ئەسەر كەوتنى كۆمەنگايەكى نامرۆي . ژمارەي ئەو مەروڤانەي كە ئاگايان ئەمە ترسىيەكانى سەرژيانى رۆحى و تايىبەتيان ھەيە پىوستە بەردەوام ئەزىادبوندان و ئەناو كرۆكى ئەم پىشەتاتەيشدا پىداگري ئەسەر ئازادىيەكانى خۇيان بگەن . (م 1) (3) ھەئويستى لويىس مۆم فۆرد تارادەيەك وەك ھەئويستى اللول وەھايە . ئەو كتابە گرنگ وھونەي بەناوى ئەفسانەي نامىر (4) موم فورد باسى گەورەي وپەھيزى نامىر ئەكات ئەيەكەم دەركەوتنىيەو ئەكۆمەنگاكانى مسرو بابلدا . زۆركەس ھەم ئەوانەي خاومن پلەو پايەن وھەم ئەوانەيش كە ھاوولاتى ئاساين ھەست بەھىچ تارمايەك ناكەن كە ھەرەشەيان لىبكات ، بە پىچەوانەي ئەو نوسەرەنەي كە پىشتر نامازم پىكرن ، كەھەيانە بەچاوى رەقەو سەيرى دياردەكە ئەكەن و ھەيشيانە بەرەزامەندىيەو ، ئەوان ئەو بۆچونە كۆنەي سەدەي نۆزدەھەم بەنەمرى ئەھىلنەو كەدەئىت نامىر ئەرك وھورسايبەكانى سەر شانى مەروڤ كەم ئەكاتەو و ھەمىشە وەك نامرازيك دەمىنەتەو ئە پىناوى مەبەستدا و ئەھەمان كاتىشدا ھىچ مەترسىيەكى تيا نابىنەنەو . گەر بوار بەدريتە تەكنۆلۆژيا بە پىي لۆژىكى خۆي گەشە بكات ئەواگەشەكردنەكەي گەشەيەكى سەرەتەنى ئەبىت ، ئەو كاتەيش ئەبىتە ھەرەشەي سەرژيانى تايىبەتى و كۆمەلايەتى مەروڤ . ئەو ھەئويستەيش ئەناو ئەم كتابەدا وەرگىراو (5) ئەپۆي پەرنەسپىيەو نزيكە ئەھەئويستى مومفورد و ايلول .

دەكرىت جىاوازش بىت لىيان ئەپۆي ئەو تەوانايانەو كە چاودەپۆي كەردنى سىستەمى كۆمەلايەتى ئەگىرئىتەو بۆمەروڤ . ئەو ھىوايانەي لىپەدا دروستبەو ئەم فاكترەنە پىك دىت .

1- دەكرىت زۆر باشتەر ئەم سىستەمە كۆمەلايەتەي ئىستاكە تىبگەين گەر بىتو سىستەمى مەروڤ گرى بەدەينە سىستەمەكانى ترى ئابورى و كۆمەلايەتى . سروشتى مەروڤ ئەبستراكت و خۆش دەست نيە بۆگۆران ، بۆيە دەكرىت ئەپۆي دىنامىكەو ھەرامۆشكەرىت ، بەئكو ئەمە پىرۇسەيەكە خەسلەتى چۆنايەتى وياساو ئەئەر ناتىقى خۆي ھەيە . ھەر بۆيە خۆيندەنەوھى سىستەمى (مەروڤ) بوارى ئەوھەمان ئەداتى كەكارى گەرى ھەندىك فاكترەي سىستەمەكانى كۆمەلايەتى - ئابورى ئەسەر مەروڤ بىيىن . ئەلايەكى تىشەو تارادەيەك تىكچونەكانى سىستەمى (مەروڤ) ئەدايك بوى چەند كىشەيەكى ترە ئەسىستەمە كۆمەلايەتەكاندا . وەگەر بىتو رەگەزى مەروڤى بەخەينە ناو شىكردنەوھى سىستەمى كۆيەو ئەوا زۆر باشتەر ئەم رەوتە خراپە تىنەگەين . بەم جۆرە ئەو كات ئەتوانىن ئەو رىكخەرەنە دىارى بگەين كەوا سىستەمى كارى ئابورىمان ئەجولئىت . ئەسىستەمى كۆمەلايەتەيدا ئە پىناو خۆشئودىيەكى باشتى ئەو خەئكانەي كەبەشداريان تيا كەدو . ھەمو ئەمانە قەبول ئاكرىت تەوھكو رىك ئەكەوين ئەسەر بىركردنەو ئەوھى كە پىشكەوتنى نۆرگانى بۆسىستەمى مەروڤايەتى ئەركىكى بونىادە تايىبەتەكەيەتى ، چۆنكە خۆشئودى مەروڤ نامانجى بەنەرەتەي .

2- ئەو ئارازى بونەي بەردەوام ئەزىادبوندايە ھەئقولوى ئەم جۆرە ژيانەي ئىستاو ھەمو ئەو بىزارىيە بىدەنگەو ئەو خراپەيە كە ئەنەمانى ژيانى تايىبەتى و نوبونى كەسايەتى تاكدايە ، يان ئەلايەكى ترەو ئە نەرەزوى بەدەست ھىنانى خىرايى ژيانىكى بەختيارى پىر ئەخۆشى كەبتوانىت وەلامى ئەو پىداوئىستيانەي مەروڤ بەداتەو كە ئەپۆي چۆنايەتەوھە ئەم ھەزار ساھى دوايدا تەواو گەشەي كەدو . ئەو پىداوئىستيانەي كە مەروڤ ئەھەيوان و ئەو رىكخەرە تەكنۆلۆژىيە بىگىنەش جىانەكەنەو . بەھىز ترىنى ئەم ئاراستەيە ئەوھەي كە كۆمەلەك ھەمو ئەو شتانەيان ھەبىت كە پىويستيانە و ھەمو داواكارىيەكانىان جى بەجى بگريت . بەم جۆرە دەركەوت فەردەوسى بەرخۆرى ئەبۆو جىي رەزامەندى ئەوانەي كەوا بەئىيان پىدرابوو . (كە تانىستايىش پىداوئىستىيەكانى خۇيانىيان

دایین نه کردووہ ، به لآم نه هه مان کاندآ تییبینی نه ده ستدانی دلشادی نه کریت لای نه وانہی که خواهنی هه موو نه و شتانه ن که وا مرؤف ده یه ویت .

زور نه چه مک و نایدولوزیاکان جازیبه تی خویانیان نه ده ستدا ، کلیشه نه ریتیه کانی وهک زانست و چه پ و کومونیزم و سه رمایه داری مانایه کی نه وتویان نه ماوه ، نه مرؤخه لکی به دواى ناراسته یه کی ترو فه لسه فه یه کی تردا نه گهریت که به ره و بایه خ دان به پیداویسته یه مادی و رۇحیه کان بروات نهک به ره و مردن . نه مه دو جه مسهریه کی زور خراپ نه نه مریکاو جیهانیش دروست نه کات ، لیره دا نه وانه هه ن که وا هیژ ، یاسا ، سیستم ، ریگه بیرؤکراتیه کان ... سه رنجیان رانه کیشیت . وه نه وانه یه هه ن که پرن نه ناروزی ژیان و نه یانه وه ویت هه لویستیکی تازه یان نه ژیان هه بیت تا کاریکه نه سه ر نه خسه ی ناو چوارچیوه حازر به ده سته کان . نه و پیشره وانه ده بنه جولاندنه وه یه که تموحی گورانی قول نه چالاکیه نابوری و کومه لایه تیه کانمان و نه گورینی که ف وکوله رۇحی وده رونیه کانمان بوژیان دروست نه که ن . نامانجیان بریتیه نه چالاک کردنه وه ی تاک و چاودیری کردنی بو سیسته می کومه لایه تی مرؤف و رکیف کردنی نه کنولوجیا . نه مه بزوتنه وه یه که به ناوی ژیان هه ، مه به سته کانی زور ساده و گشتگیره ، مه ترسی نه مرؤی سه ر ژیان هه رته نها نه ته وه یه کی یان چینیک ناگریته وه به لگو هه مو تاکه که سیک ده گریته وه . نه به شه کانی داهاتودا هه ول نه ده ین قسه نه سه ر چه ند مه سه نه یه کی گشتگیر بکه ین ، به تاییه تی نه وانہی که پابه ند به په یوه ندی نیوان سروشتی مرؤف و سیسته می کومه لایه تی و نابوری .

خائیکی گرنگ تر هه یه پیویسته رۇشن بگریته وه . نه مرؤ ناومیدیه کی فراوان هه یه نه روی توانای گورینی شته کانه وه ، تاراده یه کی زور نه م ناومیدیه ناومیدیه کی نه ستانه یه ، بویه ده بینین مرؤفه کان له روی هه سته وه گه شبینن ، هیواى پیشکه وتیان هه یه نه سه ینیدا . پیش رۇچونه ناو رهوشی نیستاوه و گهران به دواى نه و هیوا یه ی ناماده یه نه ناویدا پیویسته نه دیارده ی هیوا بکولینه وه .

2 / هیوا .

1- نه وانہی هیج هیوا یه کیان نیه .

هیوا ره گه زیکی گرنگی نه کلاکه ره وه یه نه هه ره و لاندانیکا بوگورانکاری کومه لایه تی به ناراسته ی دینامیکیه تی هوشیاری و هزریکی گه وره تر . به لآم سروشتی هیوا وه هایه زور جابه هه نه لیی تینه گه ین وتیکه لی زور حاله تی تر نه کریت که هیج په یوه ندیه کی به هیواوه نیه و زوریش جیاوازه لیی .

باشه بابیرسین هیوا چیه ؟ نایا هیوا وهک نه وه ی که هه ندیک که س لیی تیگه یشتون بریتیه نه خواست و نارزه وکانی مرؤف . نه حالیکی وه ها دا نایا نه وانہی نارزه و نیوتومبیل و خانوی جوانیان هه یه خاوه ن هیوان .

گه ر بابه تی هیوا جوریک بیت نه پرپون ، حاله تیکی بیدار بونه وه ی گه وره بیت ، یان به مانایه کی تر رزگار بون بیت له بیزاری ، یان گه ر بابه تی هیوا سه رفرازی و شوړش بیت نایا نه وه هیوا یه . ده کریت چاوه پروانیه کی نه م جوړه هیوا بیت ، به لآم گه ر هات وه یج ده نگدانه وه یه کی نه بوو جگه نه سلبیه ت چاوه پروانی نه و کاته یه هه ر هیوا ده بیت به لآم هه رکاتیک هیوا ونبو نیر به و جوړه ته سلیم بون و نایدولوزیه ت شانسیان نه به رده مدا نه کریته وه .

کافکا زور به جوانی نه م جوړه هیوا نیگه تیقه ی وه سف کردووہ نه به شیک له کتیبی ((دوز)) دا ، نه و وینای پیاویکمان بونه کیشیت نه روا ته بهر نه و ده رگای نه روا ت بوناسمان و نه وی نه پاسه وانه که نه پارپته وه ریگه ی بدات بچپته ژوره وه ، پاسه وانه که پیی نه نیت ناتوانیت ریگه ی چونه ژوره وه ی بدات ، هه رچه ند هه رگای چون بوناسمان (شه ریعت) به کراوه ی هه ر نه مینیته وه به لآم پیاوه که پیی باشه هه ر به چاوه پروانی بمینیته وه تاوه کو ریگه ی چونه ژوره وه ی پی نه دریت ، نه وسا به وه رگرتنی ره زا مه ندیه وه نه چپته ژور . به و جوړه چاوه پروانیه که ی رۇژان وسلان ده خایه نیت و نه و هه ر ده مینیته وه ، به شپوه یه کی ریک و پیک داواى چونه ژوره وه نه کات به لآم هه مو

جاریک هەر هه مان وه لآمی نه ده نه وه که ناتوانیت بچیتته ژوره وه ، ماوهی نه م چه نه د سا نه پیاوه که هه ر به چاوه پروانیه وه ته ماشای پاسه وانه که نه کات . دوا جار کاتییک هه ست به خوی نه کات ته واو پیروه وه هاله په نای مردندا ، بویه که م جار له پاسه وانه که نه پرسیت : چون وه ها هیج که سیکی تر جگه نه من نه ماوهی نه م سالانه دا هه ولی چونه ژوره وهی نه داوه ، پاسه وانه که وه لآمی نه دا ته وه وه نه لیت :- جگه نه تو هیج که سیکی تر ناتوانیت بگاته نه م بهر ده رگا ، مادام نه م ریگه یه ش تاییه ته به تو نه وا من دای نه خه م .

پیاوه که چوبه ناو سا نه وه وه پیر بو بو زیاتر نه وهی که بو نه وه بشیت تی بگات ، به لام نه یه نه توانی نه وه زیاتر تی بگات گه ر ته مه نی گه نه جتریش بوایه .

نه م رو بیرو کراته کان خاوه نی دوا بریارن ، گه ر بلین نا نه وا که س ناتوانیت بچیتته ژوره وه . گه ر پیاوه که شتییک نه م هیوا نیگه تی شه زیاتری هه بوایه نه یه توانی بچیتته ژوره وه . گه ر هی نه ده زیره ک بوایه نا کوکی نیراده ی بیرو کراته که ی بکر دایه نه وا کاریکی نازادی ده کرد که نه وانیه بیگه یه نه دایه ته کوشکه دره وشاوه که . زور که س وه کو پیاوه پیره که ی کافکا وهان ، هه ر به هیوا وه ده مینه وه به لام نه وه یان لینه وه شیتته وه که به پیی حیکه مت کاریک بکه ن تا وه کو بیرو کراته که ریگه ی چونه ژوره وه یان پینه دات هه ر به چاوه پروانی نه مینه وه ، (6) نه م جو ره هیوا نیگه تی شه به توندی گری دراوی جو ره هیوا یه کی مو تله قه که ده کریت وا وه سفی بکه یان پارانه وه یه نه زه مه ن ، زه مه ن و دوا رو ژیش دوو مه قوله ی سه ره کین بو نه م جو ره هیوا . نا کریت نی ستا گریمانی رودانی هیج شتییک بکه یان ، به لام ده بییت چاوه رپی دوا رو ژ بکه یان ، رو ژ گاریکی ترو سائیکی تر ، یان جیهانیکی تر . نه کاتییکدا مه حاله بروا به وه بکه یان نه م جیهانه دا هیوا یه کی وه ها دیته دی ، نه پشت نه م جو ره باوه ره وه جو ریک نه بت په رستی بو (دوا رو ژ) (میژو) (نه وهی داها تو) ناماده یه که نه گه ل شو رشی فه ره نسیدا سه ری هه لداوه ، که سائیکی وه ک رو بسیر که وا عیبا ده تی دوا رو ژ نه کرد وه کو خودایه که نه بیینی : من هیج هه ولیک نادهم ، من هه ر به ده سه ته وه ستانی ده مینه وه چونکه بی توناو هیج له بارانه بوم ، به لام دوا رو ژ وتیپه رینی زه مه ن هه مو نه و شتانه دینیسه دی که من نه مه توانیوه جیه جیی بکه م . نه م عیبا ده ته ی دوا رو ژ جو ریک تری عیبا ده تی (پشکه وتنه) نه فه کری برژوازی مو دی رندا ، رییک نه مه نه هیشتنی هیوا یه ، نه جیاتی نه وهی من شتییک بکه م وه وریک بگی ریم به تکه کان ده بنه هه مو شتییک ، به تکه کان دوا رو ژو نه وه کانی داها توو هه مو پرو ژه کانی من جیه جی نه که ن بی نه وهی پیویست بی ت خوم شتییک بکه م .

گه ر چاوه پروانی نیگه تی شه جو ریک بی هیوا ی و ده سه ته وه ستانی نیشان دات ، دوا جار جو ریک تری شه نه م که چی و ماندو بون که به ته واوی رو پو شی به رامبه ره که ی وه نه گری ت ، رو پو شی سه ره رو پی و زا ره کی ، رو پو شی بی ده ربه ستی به رامبه ره واقعی دو نکیشوتانه ، نه مه یه هه لو یستی وه فا داره درو ژنه کان و نینه قلابیه کان putchistes نه وانیه که وا هه مو نه و که سانه نه خنکینن که مردنیان له دو ران پییا شتر نیه ، نه م په رده رادی کائیبه خوا زوا وه نه نا ئومیدی و عه ده میه ت نه م رو گر ژ بو وه ته وه لای خه لکانیکی زور به نیلتزام تر له نه وهی لاوان ، نه وان به جه ساره ت و کو نه دانیان کاریگه ریان زور زیاتره ، به لام هه مو رو به رو بونه وه یه که نه ده ست نه ده ن له به ر نه بونی واقعیته ت و هه ستی ستراتیژی و هه ندیک جار نه مانی ژیان دو ستیش . (8)

پارادوکس و سروشتی هیوا :

کاری هیوا ده کریت بچویندیریته هه ر نا کوکیه ک ، نه مه نه وه وه ها تووه چاوه روان نا که یان له حاله تیکی نیگه تی شه ، چاوه پروانی روداویکک بین که توانای جیه جی بکر دنیمان نه بییت . هیوا پلنگیکی خه وتوه هه ناسیسته وه تا چرکه ساتی خوی نه یه ت . نه چاکسازي خوازه ماندوه کان و نه سه رو ی که ری بروادار به رادی کائیبه ت گوزارش له هیوا نا که ن ، که مرو قیقک به هیوا بوو به واتای نه وه دی ت ناماده یه که نه هه مو کاتییکدا پی شوازی نه و شتانه بکات که تانیستا دروست نه بوون ، بی نه وهی توشی نا ئومیدی بییت . نه گه ل نه مه شدا گه ر روداویک نه یه ته ناو ره وتی ژیا نه مانه وه ، نه وا هیوا بون به وهی که هه یه وه نه وه یه که نیه هیج مانایه کی نیه ، هه مو جاریک بی هیوا کان

يان له دئشاديدا سه قامگير نه بن يان له توندو تيزئيدا . نه وانه يش كه هيويا يه كي به هيژيان هه يه هه مو ناماژه تازه كاني ژيان له يه كتر جيا نه كه نه وه و په ناي بؤنه بن . نه وان له هه مو كاتيكا ناماده ي به شداري كردن له هه لقولاني نه وه ي كه پيوسته له دايك بيت .
 له ده ست داني جياوازي له نيوان هيويا يه كي هوشيارانه و هيويا يه كي نه ستيا نه يه كي كه له و شيواويانه ي نه مرؤ . بيگومان هه مان هه له ييش نه كريت دهرباري نه زمونه هه لچونه كاني تري مرؤف وهك به ختياري ، نيگه راني ، دئته نكي ، بيتاقه تي ، رق ليبونه وه . نه وه ي سه رسورهيئنه كه وا چه مكي نه ست سه ره راي ناويانكي تيوره كاني فرؤيد تانيستا زور كه م به كار هيئراوه له سه ر نه م جوړه ديارده هه لچونيانه . ده كريت نه مه يش دووهوكاري سه ره كي هه بيت .

يه كه م : ديارده ي نه ست به گشتي (هه روه ها چه پاندينش) له نوسيني زور له شيكه ره وه دهر ونيه كان وهه نديك له فديله سوفاني شيكردنه وه ي دهر ونيش په يوه ندي داره به نارده زوه سيكسيه كانه وه ، نه وان به شيوه يه كي هه له مه سه له ي چه پاندين به كار ديئن . وهك نه وه ي هاوماناي سه ركوتكردي خويواو چالاكيه سيكسيه كان بيت ، به و جوړه بريكي زور له دوزينه وه زانستيه گرنگه كاني فرؤيد فه راموش نه كه ن .

هوكاري دووم : به لاي نه وه كاني دواي چاخي شيكتورياوه هوشياراي به نارده زوه چه پيئراوه سيكسيه كان كه متر وروژينه ره له نه زمونه كاني وهك ناكارا كردن و ناوميدي و چاوچنوكي . به م جوړه زور به ي خه لك ناتوانن دان بنين به هه سكرديان له ترس و دئراوكيو ته نيابي و ناوميدي و و خوياني لي كه ر نه كه ن (9) . نه مه ش له بهر هويه كي زور ساكا ره و يش نه وه يه كه : پيلانه كومه لايه تيه كانمان چاوهر يي نه وه له مرؤف نه كات كه هه ر كه يشته خواسته كاني نه له بيژاري و نه له ته نهايش نه ترسيئ . پيوسته واسه يري نه م دنيايه بكات باشتره له وه ي كه هه يه ، وه بؤنه وه ي دهر فته ي كه شه كردني كومه لايه تي هه بيت حه زنه كات هه مو ترسه كاني بچه پينيئت به راده ي چه پاندين گومان و بيژاريه كاني ، به راده ي چه پاندين ناوميديه كاني . نه مه له كاتيكا نه وه له نه ست هه و ناوميديه ، به ده گه من حاله تي پيچه وانه ي نه مانه مان هه يه . له ليكولينه وه ي هيووا ناوميديدا گرنگ نه وه نيه كه خه لكي بيري لي نه كه نه وه له روي سؤزه وه به لكو نه وه يه كه وا هه ستي بيئنه كه ن له راستيدا . كه ده كريت له توئي وشه ورسته كانيانه وه هه سته راسته قينه كانيان دهر كه ويئ ، له ته عبيري روخسار يانا ، له شيوازي ريكردن و تواناي كاردانه ويان به بايه خدانيان به رامبه ر نه و شتانه ي ديته بهر چاويان ، له نه بوني ده مارگيريان كاتيكا به به لگه وه شتيكيان بؤنه سه ليئيريت .

نه و رويينا {وجه نصر} ديناميكيه ي نه م كتابه دا له بهر چاوگير او له سه ر ديارده دهر ون ي – كومه لايه تيه كان جياوازه له و شيوازه وسفيه رقتاريه ي كه له زور ليكولينه وه ي زانسته مرؤفايه تيه كاندا هه يه . نيمه به م رويينا ديناميكيه وه هه ول ناده ين بؤنه وه ي به شيوه يه كي بنه رته ي بزاني خه لك بير له چي نه كاته وه ، يان چي نه نيئت و چون رقتار نه كات ، به لكو نيمه خومان به بونياده سروشتيه كه يه وه خهريك نه كه ين ، نه وه ي كه بونيادي نيوه هه ميشه يي وزه كانيه تي ، نه و ناراستانه ي كه وا نه م وزانه ده و له مه ند نه كات ، نه و تونديه ي كه وا تيا دهر نه كه ويئ . گه ر نيمه هيژي بزوينه ري هوكاره كاني رقتارمان بدوزيايه ته وه ، نه و كات نهك هه ر هه ستمان به هه لسو كه وته كاني نيئستا نه كرد ، به لكو نه مان تواني گريمان ي نه و ريگايانه ش بكه ين كه وا كه سيك له بارو دؤخيكي تازه دا چون هه لسو كه وت نه كات . له نه گه ري ديناميكيه ي نه كريت گورانكاري له ناكات له بير كردنه وه و هه لسو كه وتي كه سيكدا كه رونه دات پيش بيني بكريت .

نيمه به مه رج زانيني بونياده سروشتيه كه ي ده توانين به دريژي قسه بكه ين دهر باره ي نه وانه ي كه هيوايان نيه ، به لام باشتر وايه پيرسين نايا وشه نه توانيت وه سفي هيوامان بؤبكات ؟ يان ناتوانين تبي بگه ين تابه قه سيده يه ك ، گورانيه ك ، ناماژيه ك ، گوزارش يكي روخسا رنه بيت .

وشه بيتواناتره له وه ي به شي نه زمونيكي مرويمان بؤبكات ، به لكو زور جار ته مو مژاوي نه كات ، به م جوړه هه ركاتيكا قسه كرا له سه ر خوشه ويستي ، رق ، هيووا ، ده كاته نه وه ي كه هيچ سنوريك ناهيئيت له گه ل نه و شته ي كه گريمان نه كريت بابه تي قسه كردنه كه يه

شيعرو موسيقاو جورهكانى ترى هونەر باشتري نامراى وينا كردنى نهمونى مرويه ، چونكه زور وردهو دورنهكهويتهوه لهتهجرىد وتهم ومژ . دياره مهحال نيه سهرهراى نهم ههمو خوپاريزيهمان هيله سهرهتاييهكانى نهمونيكى ههست پيكر او بكيشين و بهچهند وشيهكى جياواز لهوانه شيعر بهكارى دينيت ، وهسفى ههر نهمونيك بهماناى يهكالآكردهوى ههموروهكانى ديت ، گهر بيتو گفتوگوويهكى تيا دامه زرينيت كه نوسهر خوى و خوينه ره كانيشى بزآن كه دهگه پيتهوه بوهه مان شت . من ليبره داوا له خوينه ره نه كه م كه هاوكاريم بكات و چاوهروانى من نه بيت وهلامى نهم پرسياره بدهمه وه . - هيو چيه ؟ دهكرت داواى نه وهش بكم نه زمونه تاييه تيه كانيان ساز بكن بونهوى گفتوگو كه مان سهر بگريت .

كردهى هيو حاله تيكه له بون . زيندويه تيهكى ناوهكيه ، زيندويه تيهكى چالاكه (10) زور توندو بههيز نامادهيه (11) . چه مكي چالاكى پشتى به يهكيك له بلاوترين وههمى مرويه كومه لگاي پيشه سازى مؤديرن بهستوه . شارستانيه ته كه مان ههموى له دهورى ته وهرى چالاكى دهخوليتته وه ، چالاكى به ماناى نه وهى خهريك بيت ، خهريك بون به ماناى ماندوو بون ، (ماندو بون پيسته له ريگه هيو كاندا) . له راستيدا زوربهى خه لك چالاكن تارادهى نه وهى ناتوان ته حمولى كارنه كردن بكن ، نه وان كاته بوشه كانيشيان نه گورن بوجوريك له چالاكى . گهر هات وله پاره پيدا كردندا هيلاك نه بون له گه شت ويارى شه ترهنج وهه له وه ريگه كى زورساكار دهر باره ههمو شتيك و هيج شتيكيش نا خويان ماندوو نه كهن . نه وهى كه له ههموى زياتر جيگاي ترسى مروقه نه و كاته يه كه راستى نه و كاره نازانيت كه نه يكات . ناويليانى نهم جوره هه نسوكه وتانه يش به چالاكى ته نها مه سه لهى زار او يه كه وه بس ، زوربهى نه و كه سانهى كه زور خويان به چالاك نه زانن به داخه وه ناگيان نه وه نيه كه چهنده ناكاراو پاسيخن سهرهراى ماندوويى زوريشيان . نه وان ههميشه پيويستيان به پائنه ريگى دهرهكى هه يه ، نيتر نه مه خه لكى تربيت يان سينه ماو سه فهره جوره كانى ترى وروژانن بيت كه ده بيتته هوى تيكشكان و شله ژان ، نه مانه پيويستيان به هاننان هه يه بوپاننان له به شدارى كردنى راسته و خودا ، پيويستيان به كه سيكه ختوكه يان بدات بوئاره زوو بزوانن . ههميشه له راكردندان و قهت ناوهستن . خويان زوربه چالاك نه زانن له كاتيكدا واسواسى نه وه نه يان جولينيت كه ههر كاركيان دهست كه ويت بيكهن بو راكردن نه وه خه مهى كه ربه ربه و نه وه يان له گه ل خويان تيا ياندا نه زينيتته وه .

هيو بههيز كه ريگى خوديه بوژيان ويكشه وتن . گهر نه وه دارهى خور ليى نادات روى كرده نه وه لايه وه روناكى ليوه ديت نه وان اكرت بلين داريش وهك مروقه هيو هه يه . چونكه هيو دروست نابيت گهر په يوه ندى دارنه بيت به كومه نه شتيكه وه كه وا ههر دارىكى ناسايى نيه تى . وهك سوزو هوشيارى ... هتد ، له گه ل نه مه شدا نه وه نه چيت هه نه نه بلين گهر بلين داره كيش هيو هه يه ، چونكه به داوى نهم هيوادا نه گه ريت به روكرده لاي روناكيه كه . نايا نه مه جياوازه له مندال و نه و پيداويستيان هه يه تى بوه ناسه دان و نه وه هيو هه يه تى بوژيان ، نايا كورپه يى پاننان نيه به ره وه مكمى داك ، نايا كورپه له يه كه به هيو هه يه تى به ستانه سهر پيو ريكردن نيه ، نه خوش به هيو هه يه تى چاكبونه وه نيه ، زيندان به هيو هه يه تى نازاد بون و برسى به هيو هه يه تى تير بون نيه . نايا هيو مان به سبه ينى نيه له كاتيكدا نه نوين ، نايا كارى خوشه ويستى بيك نه هاتوه له هيو هه يه تى پياو به هيزو تواناى خوى له بيدار كردنه وهى هيو هه يه تى نه كه بوئا لوگور كردنى سوزو عيشق له گه ليدا .

3 - بروا {الاي مان} :-

كاتيك هيو ون ده بيت ژيان هيج مانايهكى نامينيت له نيستادا . هيو ره گه زيكي ناوهكيه له ژيانداو ديناميكيشه له فكردا . دوا جار ره گه زيكي ديكه يشه له بون ياده زينده گيه كاندا ، نه وهى كه په يوه ندى هه يه تى به هيو هه يه تى گرى نه دات بروا يه . بروا جورىكى ناوهكى بوچون ومه عريفه نيه ، بروا نه وه نيه كه له م وه ودا ناماده بيت ، برواى مروقه نه وه يه كه وا بروا به ينىت به وهى كه بوى نه سه ليتره وه له لايه ن كه سى تره وه ، دهكرت ناگاي هه بيت به وه واقعه گونجاوهى و هوشيار بيت به وهى كه به ره هم هينره . دهكرت بروا يه كى

عەقلانى ھەبىت ئەكاتىكدا وابەستەى واقەئىكى زانراو ئەبىت ، ئەمە پىۋىستى بەتواناى پىزانىن و ناسىنى ئەو بناغانەو ھە ھە يە
 كە ئە پىشتى دياردەكانەو ھە ، بىرواش وەكو ھىوا بىرىتى نىە ئەبىنىنى دواروژ بەلكو بىنىنى ئىستايە كە ئەدايك ئەبىت .
 ئەو بۇچونەى كەدەئىت بىروا موتلەقە جۇرىك خۇپارىزىمان لادروست ئەكات ، ئەمە بەواتاى بىروا موتلەقەئىت بەشتىكى مومەن
 ئەك موتلەق بەماناى پىشېنكردنى جىھان . دەكرىت مندائىك بەمردوۋى ئەدايك بىت ، مردوو بىت ئەو سا ئەدايك بىت ، دەكرىت
 دووھەفتەى سەرەتەى تەمەنى بىرىت ، ئەمە يە ناكۇكى بىروا ، بىروا موتلەق بەبى دئىيا بون (12) . مەبەست ئەمەش بىروا
 موتلەق ئەسنورى ھەست و بىنىنە مەۋىيەكان ئەك بىروا موتلەق بەسنورى دواىن حەقىقەت و واقع . ئىمە پىۋىستمان بەبىروا نىە
 بۇسەلماندنى ئەو شتەنەى لەپىر زانستىو ھە ئەمىنراو . يان ئەو شتەنەى سەلماندنى مەحائە . بىروا پىك دەھىنرىت ئەسەر بىنەماى
 نامادەبى ئىمە بۇژىيان و گۇران ، بىروا بەگۇرانى ئەوانى تر ئەبىتە ئەزموئىك ئەتواناماندا بۇگۇران . (13) .
 پىۋىستە جىاوازيەكى گىرگ ئەنىوان باوهرى عەقلانى و باوهرى ناعەقلانى دروست بىكەين (14) ، ئەكاتىكدا باوهرى عەقلانى
 ئەنجامى چالاكى ناوەكى فەكو سۇزمانە ، بۇيە باوهرى ناعەقلانى ملكە چىە بۇھەر شتىكى دىارى كراو كەوەك حەقىقەت قىول
 بىرىت بى بايە خدان بەزانىنى ئەو ھەى كە راستە يان نا . بۇيە رەگەزى سەرەكى ھەموو جۇرە باوهرىكى ناعەقلانى خاسىتە
 بىنەرەتەكەيەتى ، ئىدى ئايا بابەتەكەى بىتەك بىت ، يان سەرەكەيەك يان ئايدۇلۇژىايەك . تەنەت زانكانىش پىۋىستىيان
 بەئازاد بونە ئە باوهرى ناعەقلانى و بىروا ھەرەكۇنەكان ، بۇنەو ھەى باوهرىكى عەقلانىنەى خاوەن تىواناى داھىنەرەنەىيان ھەبىت
 . ئەكاتىكدا دۇزىنەو ھەى سەلمىندراو بىت پىۋىستى بە بەبىروا نامىنىت گەر بىتو ئە پىناو ھەنگاۋى داھاتوى ئەبىت كە خەرىكى
 ھە ئىپنانىتى . ئەچوارچىو ھەى پەيوەندىە مەۋىيەكاندا باوهرى مەۋق بەكەسىكى تر بەواتاى ئەو ھە دىت بەشېو ھەكى موتلەق دئىيا
 بىت ئەسۇزى خۇى بەرامبەرى ، يان بەسەقام گىرەونى ھە ئىۋىستە بىنەرەتەكەى پىۋىستى بەرامبەرى ، دەتوانىن ھەر ئەو ھە بىروا مان
 بەخۇمان ھەبىت . ئەك ئەدرىژ بونەو ھەى بۇچونەكانەمان بەلكو ئە ھە ئىۋىستە بىنەرەتەكەى نمان بەرامبەر ژىيان وسروشت . بىروا ھەكى
 ئەم جۇرە ملكە چى ئەزمونى "مە" ، بۇتوانامان ئەسەرەتنى "مەن" بەماناى نەمۇنەيەكە ئەئىمە .
 ھىوا يەكسانە بەبىروا ، ناكىرىت بىروا يەك درىژە بىكىشەت بى رۇشەتتىكى سىروشتى بەرەو ھىوا ، ناكىرىت ھىوا بناغەيەكى تىرى
 ھەبىت جگە ئەبىروا .

ھىزى رۇح :

تائىستائىش رەگەزىكى تىرى پەيوەندى دار بەھىواو بىروا ئەبۇنىادى زىندەگىدا نامادەبى ، ئەو ھىش چاۋنەترسىە ، يان ھەك ئەو ھەى
 سىپىنۇزا ناۋى نابو ھىزى رۇح (15) . دىيارە ناۋىنەئىنى ھىزى رۇح كەمتر تەمومۇژاۋىە ، چونكە وشەى چاۋنەترسى زۇرچار بۇزىرەكى
 ئەمردندا زىاتر ئەزىرەكى ئەژىاندا بەكارئەھىنرىت .
 ھىزى رۇح بىرىتە ئەتواناى بەرگىرى كىردن ئە چەواشەبۇون و دواجارىش كەوتنە مەترسى ھىواو باوهرەو ، ئەوانەى كەھەر ئەو ھەندە
 گۇران بۇگەشېبىنەكى بۇش و باوهرىكى ناعەقلانى ئىتدەكرىت تىكە بشكىن . ھىزى رۇح بىرىتە ئەتواناى وتنى " ئەخىر " ئەكاتىكدا
 ھەموو خەلكى حەزەكەن " بەئى " ت ئى بىبىسن . بەلام چەمكى رۇح تەواو رۇشەن نىە گەر تەماشى روكارەكانى تىرى ئەكەين كەبىرىتە
 ئە : - جوامىرى ، { البسالۃ } جوامىرى ئەلەھەرەشەو ھە دروست ئەبىت و ئەلەمردنىشەو . ، ھەر بۇيە وشەى جوامىرى زۇر ھە ئىۋىستى
 جىاواز دەكرىتەو ، مەن لىرەدا سىيان ئەگىرنگىزىن ئەو ھە ئىۋىستەنە دىنەمەو پىشچاۋ .
 يەكەم / دەشەت كەسەك جوامىرىبىت ئەبەر ئەو ھەى گوى ناداتە ژىيان ، ئەنجامى ئەمەش و ھە دەبىت كە جوامىرانە رۇبەروى
 مەترسىەكان دەبىتەو ، بەلام ئەكاتىكدا ئەو ئەمردن ناتىسىت ئەوا دەكرىت ئەژىيان بىرىت . ھەر بۇيە ئەم كەسانە بە جوامىرى

نامېننه وه نه و کاتانې رهوشېکې وایان دست ناکه ویت تاسه ره پړوی به ژيانی خوځانده و تیا بکه ن . نه مانه به شیوه یه کی پراگماتی به دواى هه نویستی مه ترسی داردا نه گه پین بۇخوشاردنه و هیان نه و ترسه ی که نه ژيان و نه خوځی و خه لکانی تریش هه یه تی .

دووهم / جوامیږی نه و که سانه یه که نه حاله تی ملکه چی بارمه یدا نه ژین (symbiotic) بۇپه رستراویک ، نیتر نایا په رستراوه که که سیکه یان دامه زراوه یه ک یان هه ر هزریکه . لای نه مانه راسپارده کانی په رستراو پیروژه هه ر بویه ناچارى په رستنی ده بیست به بایه خیکى زیاتر نه خه می پاراستنی ژيانی خوځی . گه ر بیستو توانای ناکوکی راسپارده کانی په رستراوی هه بوايه و گومانى لیبکریایه نه و ده یوانی ربه پړوی نه ده ستدانی سه رچاوه رۇحیه که ی ببیته وه . به م جوړه یش خوځی توشی مه ترسی ته نها که و تنه وه ده کات . نه و کاتیش مردنی زور نه م ژيانه ی نیستای پی خوش تره .

سیپه م / جوامیږی که سیکی پیسکه و توی دنیا یه که ژيانی خوش نه ویت . نه و که سه ی که و ا زال نه بیته سه ر چا و چنوکیدا و ملکه چی بۇهیچ په رستراویک و هیچ بابه تیک ناکات ، دواچار شتیکی نیه که پیویست بیت نه ده ستی بدات . نه م که سه زور ده و نه مه نده چونکه هه ر خوځیه تی به روتی abstract ، وه به هیزیشه چونکه نه بوته کوپله ی نارمه زوه کانی . توانایه کی باشی هه یه نه خستنه روى پیښیاری نارمه زوه ناعه قلا نیه کانی و بته کانی چونکه نه گونجانیکی ته و او دایه نه گه ل واقعدا ، نه ناو خودی خوځیدا و نه دهره وه شدا ، گه ر بیستو که سیکی و ابگاته حاله تی رابونی ته و او نه و دواتر نه هیچ شتیک ناترسیت . هه روه ها جوامیږی که ی ته و او نابیت گه ر به ره و ناما نجیک بروات و پی نه گات ، وه هه مو که سیک به ره و حاله تی کامل بونی خودی دهروات و هه ست نه گات که هیزیکى نه هه ست و دنخوشی لادروست نه بیست نه هه مو هه نگاویکی تازه یدا ، بیدار نه بیته وه وه هیچ بواریک بوگومان ناهیلیتته وه . هه ست نه گات قوناخیکى نوی ژيانی ده ستی پیگردوه ، نه توانیت هه ست به ده نگی خه یائی خوځی بکات که نه لیت " نه بی هیچ کوشیکم دروست کردوه ، هه ر بویه جیهان هه موی ملکی منه " .

هیوا و باوه ر به سیفه تی نه وه ی نه وه ی دوو جه وه ره ی ژيانن ، به سروشتی خوځان ربه روى بالابونیکى ناکوک ده بنه وه نه حاله تی نیستایاندا ، نیتر نایا به شیوه ی تاک بیت یان کو ، هه ر بویه گوړان ونه مانه وه نه سه ر دۇخی سه قامگیر نه هه ر کاتیکدا یه کیکه نه سیفه ته تاییه تیه کان بۇهه موو ژيان (16) . نه و ژيانه ی توشی مه یشتن وه ستان ده بیست به ره و مردن نه روات ، گه ر هاتو وه ستانه که ی به ته و او ی بیت نه و ا به ته و او ی دهریت . لیروه وه نه وه مان بۇدنه که ویت که ژيان به تاییه تمه ندیه پرچونه که یه وه نه یه ویت زال بیت به سه ر وه زعی نیستایدا و خوځی لی دهریازکات ، نه وه وه نیتر نیمه به هیز و لاوازیشین ، عاقل و شیتیشین ، نازاو ترسنوکیشین ، هه مو چرکه یه کی ژیا نمان ده بیته جوړیک نه هه لھاتن نه پیناوی باشترو خرا پتردا ، یان نه وه تا که نیمه ته مبه لی و چا و چنوکى و رقتان به هیز نه که یین ، یان نه وه تا لاوازی نه که یین ، هه ر کاتییک به هیزمان کرد بیست به هیزوه دهرچووه وه هه ر کاتیکش لاوا زمان کرد بی لاواز بووه .

نه وه ی دهریاری تاک راست بووه دهریاری کومه لگایش راسته ، کومه لگا هه رگیز نه دۇخی وه ستاندا نابیت ، گه ر پیش نه که ویت نه و ا به ره و نه مان نه روات ، گه ر رهوشی نیستای تینه په راند به ره و باشت نه و ا به ره و خرا پتر نه روات . زور جار وه همیکى و ا نه کریت که و ا نه و خه لکانه ی کومه لگا پیک دینن ده شیت به نه گوری بمیننه وه و نه توانن هیچ بارو دۇخیک به هیچ ناراسته یه کدا بگوړن ، نه سه ر نه م بنه مایش گه ر نیمه به رده و اوم بین ، نه مانه وه نه و ا مانای وایه نیمه ده ستان کردو ته روخان .

5- ژيانه وه :-

چه مکى گوړانى که سایه تی و کومه لایه تی ناچارمان ده کات جاریکی تر ته عریضی وشه ی ژيانه وه بکه یین ، بی گه رانه وه مان بۇناوه رپوکه لاهوتیه مه سیجیه که ی ، وشه ی ژيانه وه نه مانا تازه که یدا که و ا ده کریت مانا مه سیجیه که ی یه کیک نه گوزارشه ربه زیه کانی بیت بریتی نیه نه خو لقتاندى واقعیکی ناکوک به وه ی نیستا . به لام ناردنی نه م حه قیقته ته واقعه به ناراسته یه کی دینامیکى گه ورترا مروفت و

كۆمەنگا ئەھمەت چىركە ساتىكىدا ئەھىۋاۋ باۋەردا دەژىنىيەۋە ، ئەنئىستىۋاۋ لىرەدا ھەمۇ كارىكى خۇشەۋىستى و بىداربۇنەۋى نۇستالىژىيا {خىنن} ژىيانەۋىيە . ھەمۇ كارىكى تەمبەئى و چاۋچىنۇكى و نەرجىيەت مردنە . ئەھمەت چىركە ساتىكىدا ((بون)) رۇبە رۇمان ئەبىتتەۋە بۇھە ئىزارد نەمان ئەنئىۋان ژىيان و مردندا . دىيارە ھەمۇ جارنىك ۋە لاملاندانەۋە مان ئەبىتت . ۋە لاملەكە مان ئەۋەدا نىيە كە دەئىلىين و بىرى لى ئەكەينەۋە ، بەئكو ئەۋەدايە بەچ رىگايەكداھە ئىسو كەۋت دەكەين و بۇچ ناما نىجىك تىدەكۇشىن .

6 - ھىۋاۋ راسنگۇيانە :-

ھەرىكە ئەھىۋاۋ بىراۋ ئەم ژىيانەۋە دىياخۋازەش گوزارشى كلاسكى خۇى لاي يىغەمبەران دۇزىيەۋە ، ئەۋان ۋەكۇ كساندەر (17) ناچنە يىشەۋى دوا رۇژىيان و نەماندەھىكە بن ئەتراژىدىيى يۇنان . ئەۋان تەماشىۋاۋى واقى ئىستا ئەكەن كە پوخت ئەبىتتەۋە ئەدىارى كىردى راي گىشتى و دەسلاندا . ئەۋان نايانەۋىت خۇيان يىغەمبەر بن ، بەلام ۋاھەست دەكەن ناچارن بە راگەياندىنى دەنگى وىژدانى خۇيان ، راگەياندىنى مەرىفەتەن و تۋاناکانى بىننىان خەئكى ئاگادار كەنەۋە ھەمۇ خىيارىكىيان بۇرۇن كەنەۋە بەشۋەيەكى رۇشن ، ھەمۇ مەبەستەكانىيان لىرەدايە ، خەئكى بايەخىيان ھەيە بۇخۇھۇشيار كىردنەۋەيان و گۇرپىنى رىگاكانى درىژبۇنەۋى مانەۋەيان ، چۈنكە زىمانى يىغەمبەرايەتى بەردەۋام زىمانى خىيارو ھەئىزاردن و نازادى بوۋە . قەت زىمانى ھە تەمبەت نەبوۋە بەرەۋ باشترىيان خىراپتر ، كورتترىن دارشتى خىيارى يىغەمبەرانە ئەم نايەتەي " دۇتروم " ھ :- " ئەم رۇمۇئىمە ژىيان و مردنتان يىشكەش ئەكەين ، دەئىۋەش ژىيان ھەئىزىن ، " (18) . ئەمە رۇنبايەكى پوختەيە ئەئادابى يىغەمبەرانەدا چىرەۋتەۋە ، ئەگرزى نىۋان ئەۋەى نامادەيە ھەيەۋ ئەۋەش كە ئەگۋاستنەۋەدايە و دەمىنئىتەۋە بۇجىيە جى بون . (19) بىرۇكەى سەرفرازى ئەسەر دەمەكانى دواى قۇناخى يىغەمبەرايە تىدا ماناكەى دەگۇرپىت ، ئەكتابەكەى دانئالدا نىزىكەى سالى 164 يىش زانىنى . ئەدواى ئەمەۋە ئەدەبى ھەئكوئراۋى ئەناسراۋ ھەيە كەنەخرايە رىزى سەردەمە كۇنەكانەۋە ، ئەم ئەدەبە ئەبىرۇكەيەكى ستونى يىك دىتت بۇسەرفرازى بەرامبەر بەۋ بىرۇكە ئاسۇبىيەى يىغەمبەران ئەۋەى مېژوبىيەۋە (20) . ھەربۇيە جەختى كىردەۋە ئەسەر ناردنى تاكە كەس ئەچۋارچىۋەيەكى فراۋاندا ئەكۇتايىيەكى ناخۇشى مېژودا كە بەكارەساتى كۇتايى ھەمۇشتەكان دواى دىت . ئەم گىرپانەۋە قىيامەتتە گىرپانەۋەى خىيارەكان نىيە ، بەئكو گىرپانەۋەى يىشېننىكىردنە ، ئەمە گىرپانەۋەى نازادى نىيە بەئكو گىرپانەۋەى ھە تەمبە .

رۇنباي سەرەتاي يىغەمبەرانەى خىيارى ئەنەرىتە تەلمۇدى و خودايىيەكانى دواتردا سەر ئەكەۋىت ، ۋەبىرۇكەى مەسىحىيەكانى سەردەتا زۇر كارىگەر بوۋ بەگىرپانەۋەكانى بىرۇكەى مەسانى قىيامەت . سەردەراى ئەۋەى كەنىسە بەشۋەيەكى ناكۇك و ئەچاۋەروانىيەكى نىگە تىقۇدا ھەك دامەزۋاۋەيەك تادەھات زىاتر سەربازى دەكرا .

ۋادىيارە بىرۇكەى يىغەمبەرانە ئەچەمكى " ھاتنى دوۋەم " بەزىندويى مایەۋە ، ئەۋە بوۋ لىكدانەۋەيەكى يىغەمبەرانەى بۇساۋەرى مەسىحى دۇزىيەۋە ، زۇرجار گوزارش كىردنەكەى ئەچۋارچىۋەى تايغە شۇرپىگىرۋ ھەرتۇقىيەكاندا بوۋ ، بائى كەنىسەى كاسۇلىكى رۇمانى دەرى خىست كەچۇن ھەك عەقىدە مەسىحىيەكانى تر بە ئاشكرا گەرانەۋە بۇپرەنسىپى يىغەمبەرانە . ئىتر نايان بۇھەئىسو كەۋتە خىيارىيەكى بىت يان بۇنەۋە چەمكەى كەۋا دەكرىت بە يىپى ئەۋە مەبەستە رۇچىيەكان ئەسپاقە سىياسى و كۆمەلايەتتەكاندا جى بەجى بىكرىت .

ئەدەرەۋەى كەنىسەدا ، ماركسىيەتى شۇسپانئىستى سەردەتايىمان ھەيە كەۋا گوزارشكىردنە زۇر ئەبىننى مىيانى دەچىت (21) . ئەمە بە زىمانىكى عىلمانىانە رۇشن كراۋەتەۋە بەلام دواجار لادانەكانى كۆمۇنىزم ئەپەيامەكەى ماركس رۇخاندىان . رەگەزى مىيانىانەى ماركسىيەت ئەۋ زىمانەى دۇزىيەۋە كەلاى ماركسىيە ھىومانىزمەكان گوزارشىيان يىنەكرد ، بەتايىبەت ئە يوغزلافيا ، چىكو سلۇفاكيا ، بولونىيا ، ھەنغاريا . ئەۋەبوۋ ماركسىيەت و مەسىحىيەت ئەئاستى جىھانئىدا دىئالۇكىيان دەست يىكرد بە پىشت بەستن بەكە ئە پورى مىيانى ھاۋەشى نىۋانىان . (22)

7- داروخانی هیوا :

له کاتیکیدا هیواو باوهر و هیزی رۆح پیوسته بوژیان نهوانه ی وا هیواو باوهر و هیزی رۆحیان له ده ستداوه و حه ز له کۆیله یه تی و پاشکویه تی خویان نه که ن چۆن ده توانن برژین و دریزه به بونی خویان بدن ، نه مه جوریکه له توانای ون بون که به دیاری کراوی زۆر تاییه تمه نده له بونی مروقیایه تیدا ، نیمه له و روانگه وه خوشه ویستی نه که ن که له هیواو باوهر و هیزی رۆحه وه سه رچاوه ی گرتووه ، نه مانه تاییه ت مه ندی نه ستین " بی بیرۆکه و بی جوت بونی بایۆلۆجی و بی گه شه کردنی (جینات) و ته وا بونی دروست نه بیته . به لام نه و ئالو گۆرانه ی به سه ر ژینگه دا دیت یان به ریکه وت له سه ره تای ژیان دا رونه دات رۆئی خوی هه یه له سه ر مه یسه ربونی هیوا ، یان کۆسپ خسته ریکه ی .

زۆر له نیمه له هه وئی نه وه دایه خوشه ویست بیته لای خه ئکی تر ، نه مه نه ک له به رناره زوی نازدار بونیان ، به ئکو بوئه وه ی تییان بگه ن و بایه خیان پینده ن و ریزیان لیبگرن . زۆرمان به ئاواته وه یه توانای به ده سه ته یانای متمانه ی هه بیته . نیمه له مندایماندا هیشتا فیری درۆکردن نه بوین وه کو دا هینانیکی مرویی ، مه به ست هه ر درۆکردن نیه له قسه کردندا ، به ئکو درۆکردن له نواندن و هه ئسو که وت و گوزارشى روخساریش نه گریته وه . باشه به چ جوریک مندا ل ناماده نه کریت بوئه م دا هیئانه تاییه تیه ی مروقه که درۆکردنه ، نیمه هه مومان ده رک به وه نه که نین زۆر جار خه ئکی بر وایان به وه نیه که نه یلین ، یان نه وه ی نه یلین پیچه وانه ی باوهر پیا نه ، مه به ستمان هه ر خه ئک نیه به گشتی . به ئکو نه وانه ی که متمانه مان پیا نه ، وه ک خزم و که سو کارمان ، مامۆستا کا نمان ، سه رکرده کا نمان .

نه وه که سانه زۆر که من که وا ده ر باز نه بن له ساتیک له ساته کانی پێشکه وتندا له نا ئومیدی حه تمی رۆئیاکانیان و هزره که یان ، یان هه ندیک جار داروخانی ته واوی . ئایا ده کریت نه مه شتیکی باش بیته ، گه ر که سیک نه م بیهیواییه نه زمون نه کات چۆن هیوا یه کی به هیزی پی دروست نه بیته ، چۆن نه توانیته خوی دور خاته وه له مه ترسی نه وه ی بیته خه ون بینیکی گه ش بین ، سه ره رای نه مه ش زۆر جار هیوا به هوی نه وه ی که نا دۆزریته وه توشی ناسه قامگیری زۆر نه بیته .

له پراستیدا وه لام و کاردا نه وه ی داروخانی هیوا هه مه ره نگه و په یوه ندی داره به زۆر بارودۆخی جیاوازه وه وه ک :- میژوی ، که سایه تی ، سایکۆلۆجی ، بونیادی .. هه موو خه ئک وه لامی بیهیواییه که یان نه ده نه وه به خو گو نجان دنیان له گه ل گه شینییه کی میان ره ودا . نه وانه یان که هیوا یه کی باشیان هه یه نه وانن که وا نه م گه شینییه رانه گه یه نن بی نه وه ی که مه به ستیان بیته قول ببنه وه نه وه ی که نه وه ی رونه دات نه ک هه ر باشتر نیه به ئکو ده شیت خرا پتریش بیته . خه ئکی ره نگی زه رد هه ئنه گه ریته کاتیکی بیهینن که سیکیان ره نگی زه رد بوته وه ، له جیاتی نه وه ی هۆشیارین به نا ئومیدییه که یان ، له کاتی نا ئومیدی کۆییاندا وه ک نه وه خویان ده ر نه خه ن که به شدارى قستیقانیکی جه ماوه ری گه و ره بوون .

نه وان بارودۆخی خویان ده گو نجینن له گه ل نه وانه ی ده توانن به ده ستی بینه ن و نه و شتانه ییش له ده ره وه ی توانای به ده ست هینانیاندایه و ته نانه ته خه ونیشی پیوه نابینن . وه ک چه ند ره گه زیکی پیکه وه گو نجاو که هه ر له بناغه وه گو نجاو بیته قه ت هه ست نا که ن به وه ی که نا ئومیدیین ، چونکه که سیان نه وه ی پیوه دیار نیه که هه ست به نا ئومیدی بکات . نه مانه وینه ی ره وتیکی گه شینی کۆسپ دروستکه رن که ده توانن شوینیان که وین و له کۆمه لگای خو رئاوایی هاوچه ر خدا بیان بینه نه وه . به و پیه ی که گه شینییه ت هۆشیاره له راهاتنی بوکۆسپ دروستکردن له نه ستدا .

یه کیکی له نه نه نجامه کانی تری داروخانی هیوا : توندکردنه وه ی دله ، زۆریه ی خه ئک ، گه نه چه نیمچه هه رزه کاره کان ، یان خه ئکانی تری نارازی هه ن که ئیتر له هیج کاتیکیدا ته حه موئی ئیه انه نا که ن . به شیوه یه کی له ناکات یان له ژیره ر کاریگه ریه کدا بیته هه ندیکیان بریاری نه وه یان دا که بیزار بوون و هیج هه ستیکیان به رامبه ر دوا رۆژ نیه . هیج که سیکی نیه به توانیته نه مانه ئیه انه بکات له کاتیکیدا که توانای ئیه انه کردنی خه ئکی تریشیان هه بیته . نه م جو ره خه ئکه گله یی له خرا پی شانسی خویان نه که ن ، به هوی نه دۆزینه وه ی هاو ری ی چاک و خوشه ویسته وه . به لام له پراستیدا نه مه که م به ختی نیه به ئکو قه ده ریان وه ها ها تووه . نه وان کاریگه ری

ناکه نه سهر ههستی هیچ که سیک له کاتیگدا به زهیی و مه عریضه یان له دهست نه دهن ، وه توانای زیتر هه لچونیشیان نیه . سهر که وتنه کانی نه مانه له ژیاندا ده که پیتته وه بوئنه وهی که پیوستیان به کهس نیه . شانازی به وه وه نه کهن که خوپارین نه هه مو لایه که وه ، له توانای خرا په کاری خویان رازین به شیوهی شهرعی ، بیانوی نه مهش دیننه وه به ده لاله تی فاکته ری کومه لایه تی زیاتر له سایکولوجی ، وه زوره شیان به چه ق به ستویی ده میننه وه و بیزارو ناومید دهن تاداو رۆژی ژیانان . وه زور جار نه وه بیش رونه دات که بتوانن نه م حالته یان تیپه رینن و به شیوه یه کی موعجزه ناسا ، نه مه مانای وایه که توشی که سیک نه بن که بایه خیان پی نه دات و نه وه ههسته یان لادروست نه کات که متمانه ی پی نه کهن و پییه وه پابه ند نه بن ، دوا جار به سهر چه ند ره هه ندیکی تازهی ههسته کاندای نه کرینه وه .

نه نجامیکی زور تر سناکتر هه یه له داروخانی هیوادا ، نه ویش نارزه ی روخاندن وتوندو تیژییه ، چونکه مروف ناتوانیت به بی هیوا بژی ، هه ر بویه نه وهی هیوای روخا نیتر رقی له ژیان نه بیته وه ، بویه نه وه که سه توانای دروستکردنی ژیان نیه وه نه یه ویت بیروخی نیست . دیاره روخاندنیش زور ناسانتره له دروست کردن ، نه وه ده یه ویت توئه له ژیانیک بکاته وه که نه ژیاوه تیایدا ، نه وه نیتر دهر به ستی روخاندنی هه مو ژیانگه ی نه مانی تر ، یان روخاندنی ژیان خودی خویشی نایه ت ، (23)

هه مو جاریک کاردانه وهی کاو لکارانه ی هه تقولا و له داروخانی هیوا وه لای نه وانه نه بینینه وه که وه به هوی بیبه شی نابوری و کومه لایه تییه وه بیبه ش بوون نه و نمتیازانه ی که زوره ی کومه لای نیی به هره مه ندن ، وه له م حالته شدا نازانن ژیان خویان به چ ناراسته یه کدا به بن له روی کومه لایه تی و نابورییه وه . نه وهی که وه ده بیته هوی رق و توندو تیژی به شیوه یه کی سهره کی بی به ش بون نیه له مافه نابورییه کان ، به لکو نه و به لئینه یه که مانه وهی بارو دوخه ناومید که ی کردو ته شتیکی چه تمی . گومان له وه شدا نیه که وه گروپه ناومید که کان که به و په ری توندو تیژییه وه هه سو که وت نه کهن ناگه نه ته نانه ت نزمترین پله ی ناومیدیش ، چونکه هیچ تروسکه یه ک هیوایان نیه . نه مانه که متر توندو تیژن له وانیه که وه هه مو توانیه کیان به کانه هیئن بوئنه وهی هیوایان هه بیت . که چی له هه مان کاتیشدا ده سه وتی مه حال له هیوا که یان به ده ست دینن . گهر به زمانی دهر ون زانی وه سفی بکه ین نارزه ی کاو ل کاری به دیلی هیوا یه ، ریک وه کو چون مردن به دیلی ژیان و خوشه ویستیه و دلخویش به دیلی خه مه .

هه ر تاکه کهس نیه که وه پیوسته به هیوا بژی ، به لکو نه ته وکان و چینه کومه لایه تییه کانیس پیوستیان به هیوا باورو هیزی رۆح هه یه . گهر بیته نه م وزه شاروه یان له ده ست دا نه و نیتر هه مو نه و وزانه له ده ست نه دهن که وه بو پیشکه وتن پیوستیان پییه تی ، نیدی به که م بوئنه وهی زیندویه تی بیت یان که شه کردنی نارزه ی کاو ل کاری . هه ر بویه تیبینی نه وه ده که ین که وه که شه کردنی هیوا و بیهیوایی لای تاک تاناستیکی فراوان پابه ند به ناماده یی هیوا ناومیدی لای کومه لگاکه ی یان چینه که ی . نه و ناسه قامگیریه ی که هیوای تاکه کهس له مندایدا توشی نه بیت هه رچونیک بیت نه و گهر بیته دوای ماوه یه کی تر بوزمه نیکی کورتیش بیت به هیوا وه بژی نه و کات دل به ژیان خوشه کاته وه . سهره یان نه مهش نه و که سه ی که نه زمونی تاییه تی خو ی به ره و هیوای نه بات گهر بیته گه له که ی و چینه که ی هیوای تیا نه بیت نه و زوره ی جار هه کان به ره و بیزاری و ناومیدی نه ورات .

له سهرتای جهنگی جیهانی یه که مدا ، به تاییه ت له تیکشکانی یه کگرتوی دژبه نیمپریالیزم له نه مریکا له کوتایی سه ده ی رابردوودا ، به شیوه یه کی خیرا هیوا له کومه لگا خورنا واییه کاندای به ره و نه مان چوو ، بیشتر باسی نه وه م کرد که چون ناومیدی هه ندیک جار له پشتی رو پوشیکی که شبینه انه وه هه ندیک جاری تریش له بهرگی پوچ گه راییه کی شوړشگیره وه خو ی ده شاریتته وه . نه وهی که مروف به لای خویه وه نه توانیت بیری لی بکاته وه گرنگی زور که متره به به راورد به وهی ههستی پینه کات راستگی یانه . به لام زوره مان بیناگاین له وهی ههستی پینه که ین .

نیشانه کانی ناومیدی هه موی له ویدایه ، ته ماشای گوزارشیکی دلته نگانه بکه لای هه ر که سیک ناسایی ، له ده ست دانسی په یوه ندی له ناو خه لکیدای له کاتیگدا هه وتی دهره ستکردنی په یوه ندی نه دهن به شیوه یه کی زور ناومیدانه ، سهرنجی نه و بی تواناییه بدهن که له

پیلانەکانی زال بون بەسەر پێس بونی ژینگە و ئاوو هەوای شارەکاندا هەیه ، یان ، نەریگە گرتن ئەو برسیتیه چاوەروان کراوەی کە هەرەشە ئەهەندیک ئەولاتانی هەزار ئەکات ، ئەمە بێنەووی بچینە ناوگفتوگۆکردن ئەمەر بێ توانای ئەچارەسەر نەکردنی ئەو مەترسیە کە هەمومانی گرتۆتەو ، ئەویش چەکی هایدروجینە . سەرەرای ئەو قسانە کە ئەتوانین دەر بارە هیوا بیکەین کەم تەر خەمی و بێتوانایمان ئەکارکردن و نەخشە کێشان ئە پیناوی ژياندا ناومیدیه کەمان شەرەمەزارنەکات .

بەگشتی ئیەمە ھۆکارەکانی ئەم ناومیدیه نازانین کەرۆژ ئە دواي رۆژ زیاتر ئەبیت ، پێش ساڵی 1914 خەئکی پێی وابو جیھان ئەئارامیدا یە . نیتر ئەو شەرەبیکە ئکانە کە ئەژيانی مرۆفایە تیدا رویان دابوو بویونە بەشیک ئەکە ئە پوری رابردوو . ئەو بوو جەنگی جیھانی یە کەم رويدا ، شەری ناوخواي ئیسپانیاش رويدا ئەگەل گائتە جارێ ئەو قسانە دەرکرا ئەسەری ئەلایەن ولاتانی خۆرئاواو یەکیتی سۆفیتەو ، دواتر شەری جیھانی دووهم رويدا کە وەک بلایەک گەرایەو بۆسەر دانیشتوانی شار نیشینی جیھان . جەنگی قیتمامیش رويدا کە حکومەتی ئەمریکا هەوێ ئەدا گە ئیکی بچوکی نازاد یخوازی تیا پاکتاو بکات . جگە ئەمانەش هیچ کام ئەدەو ئەتە گەرە کان هەنگاویکیان ئەنا بەئاراستە ی بەخشینی هیوا یەک بەهەمومان ، وەک وازەینان ئەچەکی ئەووی و متمانە کردن بەحیکمەتی ولاتانی تر بۆنەووی کە ئک ئەهەنگاویکی وا وەر بگرن ، تانیستایش ئەم ناومیدیه ھۆکاری تری هەیه بەتایبەتی پیکهاتە ی کۆمەنگای پێشەسازی وەرچەرخواو بۆ یروکراتیەت بەتەواوی ، من ئەبەشی داھاتودا هەول ئەدەم کار ئەسەر کەم و کورپەکانی تاک بکەم بەرامبەر میکانیزمەکانی ریکخستن .

گەر ئەمریکاو جیھانی خۆرئاوایی حالەتی ناومیدی نەستی و کەمی باوەرو هیزی رۆح وەکو خواي دەھیلتەو ، واچاوەروان دەکریت نیتر توانای ئەوویان ئەبیت بەرگری چەواشە بونی تەقاندنەووی چەکی ئەووی بەھیزیان هەبیت ، کە ئەمەش دەبیە ھۆی دانانی سنوریک بۆھەمو کیشەکان -- کیشە ی زۆربونی دانیشتوان تارادە ی تاسان و برسیتی و غەمناکی -- ئەسنوریکدا کە هەمو ژیان دەسپیتەو . پێشکەوتن بەئاراستە ی سیستەمیکی روناکبیری و کۆمەلایەتی کە بکریت مرۆف پابەند کات ، گریدراو بەتوانای ئیەو ئەکۆنترۆلکردنی ناومیدیماندا . سەرەتا دەبیت وشیار بین و بگەرین گە رتوانایەکی راستە قینە هەیه بۆگۆرانتکاری رۆشنییری و نابوری و کۆمەلایەتی بەئاراستە یەکی تازەدا ، بۆنەووی بواي ئەوومان بەداتی هیوا یەکی نوی بونیاد بنین ، هیوا بەبی ئەو توانا راستە قینە دەبیستە شیتیهکی روت ، بەلام گەر توانایەکی وەھا هەبوو ئەوا هیوا یەکی داریژراویشمان ئەبیت ، ئەوکاتە هیوا یەک ئەبیت کە ئەسەر بنەمای هەئبژاردنی خۆمان و وەرگرتنی ئەنتەرناتیفی نوی دروست بوو ، وەک چۆن پێشتر بونیادنرابو ئەسەر کاری ئەخشە بۆکیشراو بۆبەدەست هیئانی ئەم ئەنتەرناتیفە تازانە .

1 - وشە یەکی تیکە ئە ئەھەردوو عیبەرەتی تەکنۆلۆجیاو ئەئکترۆن .

2- رۆبەر بۆبۆنەووی " کۆمەنگای تەکنۆلۆجی ئەئکترۆنی " / بەرگی یەکەم (ینایر 1968 / ل 19)

- 3- نه ته ڪنولونجياو سهره پوي سهردهمدا / ڪتبخانه ي ا . ڪولان (1954)
- 4- نه فسانه ي نامير : نويس موم فورد (نيورڪ ، هارڪور، ترايس اند ورنڊ ، 1966)
- 6- نه زماني ئيسپانيدا وشه ي هيووا به ماناي esperar چاوه پوانبه ، attendre وهيووا وesperar نه يه ڪا ڪاڌا . به روشني نه وهه دياره په يوه نديان هه يه بهم هيووا نيگه تيقه وهه ڪه من نه مه ويٽ وه سفى بگه م .
- 8/ نه (غه ريزه وه خوشه ويستي وشارستانيه تدا) وه نه (مروقى ٽاڪ رهه نه) ي هيربرٽ مارڪيوز دا ناوميديه ڪي وه ڪ نه م ناوميديه به ناشڪرا دهر نه ڪه ويٽ ، هه مو به ها نه ريتيه ڪاني وه ڪ ، سوڙ ، خوشه ويستي ، دلهر اوڪي ، بهر پرسياريتي ، هيچ مانايه ڪي نابيت نه ڪومه لگاي پيش ته ڪنولونجيدا ، به لام نه ڪومه لگاي ته ڪنولونجيدا (ڪومه لگاي بيسه رڪوتڪاري و بي نستغلال) مروقى ڪي دنيت ڪه هيچ شتيڪي ناميديت لي بي ترسيٽ تامردن . مروقى نه وه پيداويستيه بي سنورانه ي خوي گه شه بي نه ذات . وهه دهر فته تيشي نه بيت بوزاري ڪردني نارهزه سيڪسيه هه مه رهنگه ڪاني ، (خوينه رده نيرم بوسي ليڪوئيه نه وهه ڪي سيڪس نه تيوري فرويد) وهه ڪورتى وچاوه ري ده ڪريت ڪه مروقى ڪوتاي توشى لادان بيت تاراده ي ژيانى ڪي مشه خورانه . گهرانه وهه بويه ختياري زڪ تير ڪردن به شيوه ي مندالي شيرخور . هيچ سهيرنيه مارڪيوز به وه ناوميديه ڪوتاي هاتوه ، تيوريڪي په شيوانيه نه ڪومه لگادا ، ڪه رهسته ي نه وهه ي نه وهه جياوازيانه نه هيليت نه نيوان ئيستاهه دواروژدا هه يه : هيچ به لئين و مژده يه ڪا نادات ، سهرگه وتونه بو وه هه ر به نيگه تيشي مايه وهه . له شويني خويدا به نه ميني مايه وهه به رامبه ر نه وانه ي هيچ هيووايه ڪيان نيه ، ڪه ده ڪريت هه مو ژيانى خويان بهه خشن بوره تکر دنه وهه يه ڪي مه زن . (مروقى ٽاڪ رهه نه / ل : 281) . نه م قسانه راده ي هه نه ي نه وانه دهر نه خات ڪه سه رسامى ماکيوزن ، يان هيرشى نه ڪه نه سه ر به سيفه تي نه وهه ي ماموستايه ڪي شورش گير بووه . نه ڪا تيڪدا شورش هه رگيز له سه ر بنه ماي ناوميدى بينا ناڪريت . مارڪيوز زور بايه خي به سياسه تيش نه نه دا . گهر مروقى هه ستي نه ڪرد په يوه نديه ڪي به گورنڪاريه ڪاني ئيستاهه دواروژده وهه يه نه وهه به دواى سياسه تدا ناگه ريت ، هه ر جو ره سياسه تيڪ بيت رادىڪالي بيت يان پيچه وانه ڪه ي . مارڪيوزيش وهه هه ر وناڪبيرى ڪي ترى بي به ش و داموا ناوميديه تاييه تيه ڪه ي خوي ڪرده تيوريڪي رادىڪالي ، نه زانيني و تاراده يه ڪيش هه ست نه ڪردني به فرويد بوه هو ي نه وهه ي به داخه وهه بواري نه وهه ي بداتي تيڪه نه يه ڪ بڪات نه نيوان فرويديزم ، ماترياليزمى برجوازي و هيگليه تيڪي شاره زا ڪه به لاي نه وهه و رادىڪاله ڪاني تريشه وهه دروست بووه . ڪه ناستى تيوريان زور پيشه وتو بو ، لي ره دا بواري نه وهه يه بيسه لينن ڪه نه مه زينده خه ونى ڪي ساويله ڪي ده ماغى و نامه عقول بووه ، زور ناواقعي و خالي نه ژيان دوستى بووه .
- 9- پيم خوشه سه ر نجتان بوقسه ڪردن له سه ر " نه ست " رابڪيشم ڪه نه مه ش ده بيته شيوه يه ڪي ترى زمان و فڪرى نه وانه ي ڪيشه يان هه يه ، دياره هيچ شتيڪ نيه وهه نه نداميڪ يان هه ر شتيڪي تر له بوشاييه ڪ پر ڪاته وهه و ناوى نه ست بيت . نه وهه ي بهم ناوه مه به ستمانه نه رڪيڪي دهر ونيه نه ڪ نه نداميڪي جيگرو ديار .
- 10- وهه نه م تيبينيه ي خواره وهه نامارڙي بونه ڪات دانه ر (activity) زيندويه تي ، چالاڪي ، جيا نه ڪاته وهه له (activeness) پر له چالاڪي و زيندويه تي ، هه روهه ها هه مان جياوازي نه بيبينه وهه نه نيوان (passivity) سلبى و (passiveness) .
- 11- نه به ڪارهينانى activeness نه جيگه ي گوته ي activity قهرزاري په وهه نديه ڪي تاييه تم به ميخايل ماکوبي يه وهه به وهه جو ره من زاراهه ي passiveness به ڪارديتم نه جيگه ي passivity نه مه له وهه چوارچيوه ي ڪه زاراهه ڪان په يوه نديان به حاله تيڪي عه قليه وهه هه بيت .
- من له چه نه ڪتابيڪما باسى ڪيشه ي چالاڪي و ناڪارايه ڪردوهه له په يوه نديدا به ناراسته ڪردني به ره هه م هينه رانه دا ، پيم خوشه سه رنجى خوينه ر اڪيشم بو نه وهه ليڪوئيه نه وهه به نرخ و قوئيه ي دهر باره ي چالاڪي و ناڪارايه له ڪتابي Metamorphosis ي نه رنست شاشتيل (نيورڪ) بازيڪ بوڪ 1959 .
- 12- نه زماني جو نه ڪه دا وشه ي باوه ر به واتاي موته ل ق ديت ، وهه وشه ي (amen) به واتاي (به دنيا ييه وهه) ديت .

- 13- پيويستی به موتلهق له بهشی سيبه مدا باسی دهکەين .
- 14- له بهشی چواره مدا گفتوگوله سەر مه دلوه کانی " عه قلائی " و " ناعه قلائی " دهکەين .
- (5) تيبيني وهرگيپری عه رهبی / رهوشت : سبينوزا . چاپی کلاسیکی : غارنیر 153 وهرگيپرانی (شارل نه بو هن) بهشی سيبه م : شهرحی دۆزه که 59. هيچ بواریک نيه بوقسه کردن له سەر ژيانی نۆرگانی و مادی و نائۆرگانی هيچ سنوريگيش نيه له نيوانياندا . جياکاريه تهقلیدیه کان له روی بايؤلۆجی و زانستی بۆماوه زانی ئیستاهه به تهواوی جیگه ی پرسیارن , به لام له وانه یه بکه وينه هه ئه وه گهر واتیبیگهين که ئەم جياکاریکردنه تهواو که ئکی نه ماوه .
- 17- (cassandre) کۆری بريانه و هيکوب له لایه ن نه بولونه وه به هره ی پيشبيني کردنی دوارۆزی پيبه خشرا , خودا وای نوسی که هيچ که سيک برۆا به پيشبينيیه کانی نه کات . به تیکشکانی ته رواه که نه و پيشبيني کردبوو هه رچه نده که س برۆای پینه نه کرد , نيتر له و کاته وه بووه کۆيله یه کی (ناغامنون) و هه ر که گه يشته يۆنان کۆژا . نيتر له و کاته وه ناوه که ی بو به نمونه یه کی دوربيني .
- 18- به شيوه یه کی زۆرورد باسی سروشتی خياريانه ی پيغه مبه رانه م کردووه له کتابی You shall be as gods (nyw Holt, Rienhart andwinston . 1967 . york: ته ماشا ی هه مان کتاب بکه گفتوگۆی ناراسته ی بينينيخوازی له فکری یه هودی مسيانی به به راوررد له گه ل ناراسته ی خياری ره سه ندا .

19- جوله که و مه سيحيه ت : ليوييک . New York: The Jewish) Leo Baeek .

- Publication Society of America, 1958) وهرگيپران و پيشه کی بۆنوسيني . کوفمان .
- 20 - ئەم گوزارشانه بيک به کاری نه هينا له سه رچاوه ی پيشودا , وه تيله اود دی شاردان له : دوارۆزی مروفا هه وئی دا بيکها ته یه ک ئەم چه مکانه دروستبکات .
- 21- مسيانی : جۆره بپرو باوه ريکه قه ناعه تی به چاوه روانی کردنی مه سيحيه ت هه یه .
- 22 - نارنست بلوخ له کتابه که يدا به ناوی " پره نسيپی هيو ا " هيوای پيغه مبه رانه ی لای مارکس دۆزیه وه زیاتر له هه ر که سيکی تر . زۆر له شۆسياليسته هيو مانيزمه هاوچه رخه کان به شاداريان کرد له چاپکردنی کتیبه که ی نه ريک فرۆمدا symposium of sovialist humanism (نيورک / دوبل دی 1965) ههروه ها ته ماشای چاپی ننگليزی رۆژنامه ی يوگزلانی بکه " گفتوگۆو جيبه جيکرد " . ئەمه گۆقاريکی نيۆ ده ولته تی بوو فرۆم ده ری نه کرد و ج . نينينغ چاپی نه کرد , ناوه ره که که ی بريتی بوو له ئالوگۆر له نيوان مه سيحيه کان و خه لکانی نامه سيحی .
- نه و جه خت کردنه باوه ی که نه ئیت مارکس تيگه يشتنيکی جه تمی هه بووه بۆميژوو , به مانای نه وه ی شۆسياليزم جه تميه تيکه و ناكريت خۆمانی ئی لابه دين . به رای من ئەمه راست نيه , سروشتی جه تميه تگه رای مارکس به هه نديک رسته یه وه وادياره که دريژبونه وه یه کی نه و شيوازی هاندانه یه تی که زۆرجار تيکه ئی کردووه به شيوازی شيکردنه وه ی زانستی , رۆزا لوکسمبورگ که واناوبانگی ده رکرد که تويزه ره وه یه کی مارکسه جه ختی کردووه له سەر نه و روپينای که پيی وایه ده بيی له نيوان " شۆسياليسست و به ربه ريه تدا یه کيکيان هه لبريرين "
- 23 - ئەم کيشه و کيشه ی ديارده کانی تری ئاره زوی کاو لکاری له کتابه که ی تر مه داباسی ئەکه م : هۆکاره کانی ئاره زوی مروفا بۆکاو لکاری .

* / له ده قه عه ره بيه که دا ناو نيشانی دووم نيه , له بهر نه وه ی به شی هه ره زۆری بيروپای فرۆم له ده وری ئەم ته وه ره نه خو ئیسته وه (به مرویی کردنی په یوه نديه کانی نيوان مروفا و ته کنۆلۆجيا و کيشه کانی عه قلا ميري) پيم باش بوو ئەم ناو نيشانه ی دووم له ناو نيشانيکی لاهکی ناو ناوه ده قه که وه بکه م به به شيک له ناو نيشانی یه که می ده قه که . / وهرگيپری کوردی .

** / ئەم بابته له دواژماره ی گۆقاری نايدیا بلا بوته وه , که وه رزه گۆقاريکی بواری وهرگيپران و ليکۆئينه وه یه .